

Előadásomban az emlékműállítást a levéltári források és a sajtótermékek felhasználásával és segítségével szeretném bemutatni.

Gorcsa Oszkár (Szegedi Tudományegyetem)

Hadifoglyok helyzete a hátszágban: szerb hadifoglyok mindennapjai Bihar és Csanád vármegyében, 1914-1920

Az első világháborús hadifoglykérdés magyarországi oldala méltatlanul elhanyagolt részét képezi az első világháborús kutatásoknak. Ennek szemléletes példája, hogy a munkák többsége kizárólag csak a hadszínterekkel foglalkozik, kisebb részük pedig a mindennapokkal és a hátszággal, de a hadifoglyok megpróbáltatásait szinte mindegyik csak felületesen ismerteti, így a témával kapcsolatos számos tévhit a mai napig nem került megválaszolásra. Ennek köszönhetően a Monarchia kapcsán egyes nyugati, valamint szerbiai szakirodalmakban az első világháborúban kialakult propagandakép részben tovább él. A szerb munkákban ezért olvashatunk még mindig Ausztria-Magyarország „*hunjainak*” népmegsemmisítő törekvéseiről.

Az előadásom röviden érinti a hadifoglyokkal kapcsolatos törvénykezéseket, majd részletesen foglalkozik a hadifoglyok hátszági helyzetével, mindezt összehasonlítva a Szerbiában uralkodó állapotokkal. Továbbá ismertetem az osztrák-magyar hadifoglytáborokban uralkodó állapotokat, valamint a szerb hadifoglyok megérkezését Csanád és Bihar vármegyébe. Értekezem a szerb hadifogly munkásosztatok általános megítéléséről és mindennapjaikról, az orvosi és általános bánásmódról, ruházati ellátásukról, valamint a bérezéssel és a munkaidővel kapcsolatos kérdésekről. Végezetül a két vármegyében uralkodó állapotok összehasonlítására vállalkozom.

Várdai Levente (PTE Kerényi Károly Szakkollégium)

A Horthy-korszak állami ifjúságnevelő szervezetének létrejöttének körülményei, céljai

Előadásomban arról történelmi környezetről kívánok beszélni, melyben a Horthy-korszak ifjúságnevelő szervezete létrejött. A trianoni békeszerződés következményei nagymértékben meghatározták a létrejövő intézmény profilját. Az 1921-ben létrehozott intézmény a Leventeintézmény elnevezést kapta.

Egyrészt a leventével próbálta a politikai vezetés megoldani a katonai előnevelés kérdéskörét. De ezt nem tehette nyíltan, hiszen a környező államok ezt nem nézték volna tétlenül. Végül a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium (VKM) vezetése alatt működött a leventeintézmény, de a Honvédelmi Minisztérium (HM) erős befolyásával.

A szervezet főbb pedagógiai célkitűzéseit is ismertetem. Több nevelési fókusz határozta meg már a korban is. Ezek között szerepelt az ifjúság testi egészségének és sportosságának elősegítése. A valláserkölcsi nevelés is hangsúlyos részévé vált

a szervezetnek. Emellett azonban katonai alapismereteket is közvetített tagsága felé. Továbbá egyfajta felzárkóztató szerepben is működött vidéken. Itt az analfabetizmus elleni küzdelem fő színterévé is vált.

Orsós György (PTE Kerényi Károly Szakkollégium)

A magyar fasiszta pártok időszemlélete

Dolgozatomban a magyar fasiszta pártok időszemléletét írja le és értelmezi. Ezt elsősorban Reinhart Koselleck történeti szemantikai fogalmaival teszem meg.

A dolgozat a pártok programjain, valamint legfőbb sajtótermékein keresztül mutatja be azok specifikus időszemléletét. Ez döntően jelencentrikus, múltképük igen szelektív, és ezek célja a jövő igazolása. A fasiszmusban a jövő az eddigi hibák tagadása, és eltörlése. A múltbeli állapot – eltérően más fasiszmusoktól – nem idilli, hanem eltévelyedéstől, mérgezésről mentes. Az idő folyása akkor ideális, ha kontinuitást, állandóságot biztosít. Ehhez azonban radikális változtatás szükséges a jelenben.

Mindemellett dolgozatomban a Roger Griffin által meghatározott fasiszta minimumot (mely a fasiszmus-kutatás egyik legfontosabb kérdésköre) a magyar példák elemzésén keresztül igazoltam.

Szabó Sándor (Szegedi Tudományegyetem)

„Aki bírta, életben maradt...” Interjú egy száz éves veteránnal

Kutatási területem, az oral history, vagyis az elbeszélte történelem. Így az egyik legértékesebb interjúmat kívánom bemutatni előadásomban. 2017. augusztus 16-án, készítettem interjút Sin Istvánnal, Orosházán, aki abban az évben ünnepelte 100. születésnapját. Arra kértem, idézze fel a második világháború éveit, a fronton átélteket, és a hadifogság időszakát. Pista bácsit és társait 1943 májusában vagonírozták be, és indították a keleti frontra. Kalinkavicsinál (Fehéroroszország) már szovjet légitámadás érte az alakulatot. Így emlékszik: *„Mi egy földbunkerbe menekültünk, ami legalább a repeszekről védett, de az állomás összes ablaka betört, és ajtókat kioágta a légnyomás. A bomba 40 méterre csapódott be, hatalmas gödröt vajt, az istállóban a teheneket agyonvágta. A légitámadás után minden este éjjelig az egész alakulat kiment az erdőbe, mert féltünk, hogy megismétlik a támadásokat.”*

1944 novemberében esett orosz fogságba, és 1948 augusztusában indították haza az életben maradtakat. Elmesélte, milyen érzés volt gyerekkori barátját felismerni a gyalogmenetben, mikor a fogolytábor irányába hajtották őket, milyen az orosz fogságban a napi „menü”, hogyan zajlott egy fertőtlenítés, és a bevagonírozás... *„A vagonban az illemhely az egyik sarokban volt. Ott végeztük a dolgunkat. Teltek a napok, nem tudtuk hová visznek. Csak akkor láttuk a napot, mikor valami miatt kinyitották az ajtót.”*

Második világháborús emlékeit és a fogolyélet mindennapjait ismerhetjük meg Pista bácsi elbeszélésében, több, mint 70 évvel később.